

זה הזמן לצמוח: מדריך להתעלות רוחנית בימי הספירה מבוסס על לקו"ש א/265 ואילך

שניים מגדולי האדמורי"ם בפולין, האוהב ישראל מאפטא והצדיק רבי נפתלי מרופשיץ, נפגשו פעם באכסנייה. פנה האוהב ישראל אל ידידו בחיוך ושאל: "מה דעתכם על ההלצה, על הבדיחה, שהייתה בתפילת מנחה של ערב יום הכיפורים?" ושני הצדיקים פרצו בצחוק גדול.

הגבאי שנכח שם נדהם. מי מתבדח בתפילת המנחה של היום הקדוש בשנה, זו שכבר אומרים בה את נוסח הווידי הארוך של יום הכיפורים? הסביר לו רבי נפתלי: "בשנה הקודמת היו כמה אסונות עם נשים יהודיות שמתו בשעת לידתן והותירו משפחות שבורות ואומללות. בערב יום הכיפורים עלה יהודי פשוט לעמוד שליח ציבור והוא בקושי ידע לקרוא. כשהגיע לברכת "מברך השנים" התרגש מאוד, הוא היה בטוח שהתפילה הזו נתקנה בדיוק על הכאב הגדול של הקהילה. הוא קרא בתמימותו "מברך הנשים" במקום "מברך השנים". הוא פרץ בבכי גדול וקרא בזעקה: "וברך נשותינו כנשים הטובות לפניך" וחתם: "ברוך אתה ה' מברך הנשים". תפילתו התמימה זעזעה את הרקיעים העליונים והתבטלה הגזירה (סיפורי חסידים, זיון, יום הכיפורים).

תפילה זה עניין רציני וכל מילה בה יכולה לשנות גורלות, והיום נקדיש את השיעור לתפילה-מצווה עונתית שהיא הדומיננטית ביותר בשנה. לאורך השנה ישנן כמה תפילות עונתיות כמו הלל, שלוש רגלים וכיוצא בזה, ואולם מעל כולם עומדת תפילת-מצוות ספירת העומר שנמשכת 49 ימים ומקיפה את כל חודש אייר שנכנסים אליו השבוע. בהשגחה פרטית, דיני המצווה הזו מובאים בפרשת "אמור" שנקראת תמיד בתוך ימי הספירה וכך זה "פעמיים כי טוב" לדון בעניין.

קשה למצוא עוד מצווה כל כך תמוהה ומעלה שאלות, אפילו ברמת הפשט ממש, כמו מצוות ספירת העומר. זאת מצווה חביבה וכולנו משתדלים להיות ערניים במשך כל 49 הימים ולדבוק בה, אך כשעוצרים רגע לחשוב, התמיהות צצות מכל צד ופינה.

1. ויקרא כג: 1. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: והניף את העמר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן ... 2. וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמיימת תהיינה: עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום. 3. והקרבתם מנחה חדשה לה': ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה'.

אלו הם הימים של תחילת הקיץ בארץ ישראל. החורף הארוך נגמר והשדות מתחילים להצמיח יבול. התוצרת שמבשילה ראשונה בשדות היא החיטה והשעורה, והחקלאים שואפים לקצור ולמכור. וכאן מצווה התורה שלוש מצוות: א. הקרבת העומר: לקצור מהשעורים החדשות כמות מסוימת שנקראת "עומר", וביום טז ניסן, למחרת החג הראשון של פסח, להניף אותם לפני ה' בבית המקדש.

ב. ספירת העומר: מיום ההקרבה לספור את הימים במשך שבעה שבועות, שהם 49 ימים.

ג. הקרבת שני הלחם: ביום החמישים לספירה חוגגים את "חג השבועות" ובו מקריבים שני הלחם מהחיטה החדשה שצמחה בשדה.

וכמובן, כל סידרת המצוות הזו צריכה הסבר: א. למה לספור את הימים שחלפו מהקרבת העומר עד ההקרבה השנייה בחג השבועות? וכי איננו יודעים לחשב שבעה שבועות בין החגים?! וכי סופרים את הימים בין סוכות לחנוכה ובין חנוכה לפורים?! לכל אחד יש לוח שנה בבית ויודע מתי לחגוג.

כמובן, כולם רוצים לצעוק שהספירה היא ציפיה וגעגוע לקראת מתן תורה שנחגוג בחג השבועות¹.

¹ משל מדרשי נפלא מספר על מלך שרכב בדרך ומצא אדם מושלך בבור הכלא. אמר לו המלך: אני אעלה אותך מהבור ולאחר זמן פלוני אתן לך את בתי לאישה. בתחילה התקשה האיש להאמין: וכי המלך יוציא אסיר כמוני מהכלא, ועוד יתן לו את בתו לאישה?! ואולם כך בדיוק עשה המלך: הוציאו מהבור והלבישו בגדים נאים.

ספר החינוך מצוה שו: לספור תשעה וארבעים יום מיום הבאת העומר שהוא ששה עשר בניסן ... לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה ... והיא העיקר והסיבה שנגאלו ממצרים ... ומפני כן נצטוו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד שימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות

אבל זה לא פותר את הבעיה אלא רק מסבך אותה: למה סופרים אחורה, **לעומר**, ולא קדימה, **למתן תורה**? הרי כל אחד שמתגעגע וכוסף למועד מסוים - כמו ילדים לפני טיול, נערים לפני סיום התיכון או חתן וכלה שסופרים "טבלת ייאוש" לקראת החתונה - סופרים קדימה ולא אחורה? הם מונים כמה ימים נשארו עד החתונה וכל יום תולשים דף מהיומן להראות שהתקרבו ביום אחד אל היעד?

ספר החינוך עצמו מרגיש בקושי בפירושו ואולם הוא עונה תירוץ די קשה להבנה:

זהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן? כי לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו ריבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת.

למען האמת, השאלה גדולה הרבה יותר: הרי חג השבועות נמשך אחרי ספירת העומר ולא להיפך? כלומר, חג השבועות הוא החג היחיד בשנה שאין לו תאריך, אלא חוגגים אותו **בגמר החמישים יום מספירת העומר**. ולכן ידוע שבתקופה שהיו מקדשים את החודש על פי הראייה, החג היה יכול לחול בחמישי בסיון (אם ראש חודש סיון היה יומיים), בשישי בסיון (כמו בזמננו, שראש חודש אייר יומיים וראש חודש סיון הוא יום אחד) או בשביעי בסיון (אם ראש חודש אייר יום אחד).

ולכן התמיהה כפולה ומכופלת: נראה ברור כי חג השבועות הוא **תוצאה מספירת העומר** ולא הספירה היא הכנה אליו. והשאלה מתחזקת: מה משמעותה של הספירה לעומר?

שיבולי הלקט הערוגה השמינית רלו: במדרש אגדה מקשה: למה תלה הכתוב יום חג שבועות בספירה, מה שאין כן בכל המועדות [שתלויים ביום מיוחד בחודש]?

ב. עוד שאלה גדולה: התורה מצווה להביא תחילה קרבן מהשעורים החדשות ובתום הספירה מביאים קרבן מהחיטים החדשות. וזה תמוה מאוד: הרי השעורה נחשבת למין דגן נחות שמשמש בעיקר כמזון לבעלי חיים, קמח השעורה מרכיב עיסת לחם קשה ונחשב לקמח עניים, ודווקא החיטה היא מאכל אדם איכותי, ואם כן היה ראוי להתחיל עם הקרבת החיטה המכובדת יותר?

בפרט שהקרבן היחיד בין כל סוגי הקרבנות שבא מהשעורים הוא "מנחת קנאות", שהיא המנחה שמביאה אישה "סוטה" שחשודה בעוון הנורא ביותר של בגידה בבעלה. היא מביאה מנחה מהשעורים ואחר כך נבדקת במי המים המרים. ואולם שם נאמר טעם מתאים: "היא חשודה במעשה בהמה ולכן מביאה קרבן שהוא מאכל בהמה". אך מה פתאום מחויבים כל ישראל להביא קרבן כזה?

משנה סוטה פרק ב: כל המנחות באות מן החטין וזו [מנחת סוטה] באה מן השעורין, ומנחת העומר ... מן השעורין. אמר רבן גמליאל: כשם שמעשיה [של הסוטה] מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה. **ליקוטי שיחות א/266:** למה קרבן העומר שונה מכל הקרבנות ובא מהשעורים? ומילא לגבי מנחת סוטה אומרת המשנה טעם מיוחד - שמעשיה מעשה בהמה - אבל מה לגבי מנחת העומר?

ב. עוד שאלה גדולה עולה במבנה הספירה והיא קשורה במיוחד לקביעות השנתית שלנו: בשנה הזו, תשע"ט, קל יותר לזכור כיצד סופרים מדי ערב: השנה התחלנו לספור במוצאי שבת ולכן הספירה צמודה לימי השבוע: בליל יום ראשון מתחילים שבוע חדש, בליל יום שני סופרים את היום השני בשבוע, עד שבליל שבת חותמים את השבוע.

כשראה האיש כך - שהמלך קיים מקצת דבריו - התחיל למנות מיד כמה זמן נותר למה שקבע המלך לתת לו בתו, כי אמר לעצמו: כשם שקיים המלך הבטחה ראשונה, יקיים גם הבטחה שנייה. כך היו ישראל במצרים כמו בבור והקב"ה הבטיח לתת התורה שהיא בתו. וכיון שקיים מקצת דבריו והוציאם ממצרים, התחילו מיד למנות כמה ימים נשארו עד החתונה עם בת המלך.

הדבר המעניין הוא שזאת לא רק עצה פרקטית, אלא כך מוצגת המצווה בתורה. בציטוט הראשון שקראנו לעיל נאמר שלוש פעמים להקריב את העומר ולספור "ממחרת השבת", כלומר, בליל יום ראשון. וכאן עולה השאלה, למה המצווה הזו תלויה ביום שהוא למחרת השבת?

במיוחד שההדגשה הזו גרמה לבלבול ולאחת המחלוקות הכי חמורות כנגד חכמי ישראל: חז"ל קיבלו במסורת מפי משה רבינו כי פירוש המילים "ממחרת השבת" הוא **לאו דווקא** וזה רק דוגמה לאחד מימי השבוע בו יכול לחול פסח². ולכן הלכה למעשה מתחילים לספור למחרת חג הפסח ובכל יום מימי השבוע בו יחול החג.

2. כוזרי מאמר שלישי מא: מה שהכתוב מזכיר את היום הראשון בשבוע, ממחרת השבת, אינו אלא למשל, כאילו היה אומר אם ההתחלה באחד בשבת תגיעו לסוף ספירתכם באחד בשבת.

ואולם חברי הכתות בתקופת בית שני, הצדוקים והבייתוסים, שלא האמינו בדברי חז"ל, התעקשו לקיים את הקרבת וספירת העומר כפשוטו, למחרת השבת והיו מתחילים את הספירה במוצאי השבת הראשונה לאחר חג הפסח. והבעיה היא, שעל פניו, הצדק אתם. הם נאמנים לפשטות דברי התורה.

רמב"ם תמידים ומוספים ז: כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות כדי שיהיה נקצר בעסק גדול... כיון שחשכה אומר הקוצר לכל העומדים שם: בא השמש? אומרין לו הין. בא השמש? אומרין לו הין. בא השמש? אומרין לו הין. מגל זה? אומרין לו הין. מגל זה? אומרין לו הין... וכל כך למה? מפני אלו הטועים שיצאו מכלל ישראל בבית שני ואומרין שזה שנאמר ממחרת השבת הוא שבת בראשית [שבת חול המועד פסח]. ואולם מפי השמועה למדו שאינה שבת אלא יום טוב...

ובאמת חז"ל נזקקו לאריכות רבה במנחות סה כדי להביא כמה הוכחות שהצדק איתם. הגמרא מספרת כי קבעו "יום חג" ביום בו הצליחו לנצח את הבייתוסים בוויכוח ולהשתיק את טענתם. הכול מאותה הסיבה שהפשט עמד במקרה הזה לטובתם. והשאלה הפשוטה היא למה נכנסו לזה מראש? מדוע תחמה התורה את המצווה ב"מחרת השבת"?

נסכם אפוא את שלוש השאלות שנזעקות ברמת הפשט: א. למה בכלל סופרים ימים מהעומר? ולמה סופרים אחורה ולא קדימה? ב. מדוע מתחילים עם קרבן שמסמל מעשה בהמה? ג. מה משמעות ההדגשה שהספירה מתחילה "ממחרת השבת"?

אנו רוצים לפתוח עם תירוץ פשוט שמובא (בסגנון דומה) אצל מפרשים רבים, ואחר כך לעבור אל התפיסה החסידית שהיא בבחינת עולם שלם שמקיף את מצוות הספירה מכל עבריה.

ב. בעיירה צאנז בפולין היה חסיד עני שמסר נפשו על הכנסת אורחים. בקושי היה אוכל לילדיו, אך ביתו היה פתוח בפני כל עני ונצרך וכולם ידעו שאפשר להיכנס ולקבל צלחת מרק. השמועה הגיעה לאזנו של האדמו"ר הדברי חיים מצאנז והוא בירך אותו בעשירות גדולה וכך יוכל לארח פי כמה.

אותו חסיד עשה כמה עסקאות טובות והפך לבעל נכסים אדיר, ואולם עם העושר הגיעה התאוה ולאט לאט הוא נטש את מקצוע הכנסת האורחים. היה חבל לו לעמוד חצי יום במטבח ותמורת זאת הוא מינה משרת שיקבל אורחים. ואולם אותו משרת עשה את העבודה לצאת ידי חובה, בלי שום חשק וכבוד לאורחים, הוא היה גוער בעניים שיסיימו כבר לאכול, משפיל את מי ששפך מעט מרק בחפזו, עד שבהדרגה פסקו לחלוטין האומללים לדרוך בביתו.

² האבן עזרא כותב רעיון מבריק: הוא עושה חשבון שחג הפסח הראשון בשנה שאחרי יציאת מצרים חל ביום השבת, ולכן התורה נוקטת בדוגמה של "ממחרת השבת", כיון שפרקטית, זה מה שהיה באותה שנה וכך בני ישראל הבינו יותר טוב על מה מדברים. החשבון כזה: המשכן הוקם בר"ח ניסן באותה שנה, ובאותו יום ערכו את לחם הפנים. והנה את לחם הפנים אפשר לערוך רק ביום השבת, ומכך מוכח שאותו ר"ח ניסן היה בשבת. וכיון שכן, ברור שחג הפסח חל אף הוא בשבת. זה תירוץ יפה, אבל אינו פותר את הבעיה: א. זאת לא סיבה מספקת לתחום את המצווה בכל שנה מחדש ביום הזה. ב. הרי באותה שנה לא הקריבו וספרו עומר, אלא רק לאחר שנכנסו לארץ והייתה להם חקלאות. ולכן הדין הזה לא היה רלוונטי עבורם ולא הייתה סיבה להגדיר אותו באותו יום בשבוע בו חל באותה שנה.

הגיעה השמועה לביתו של הרבי מצאנז והוא הצטער על החסיד הדגול שלו. הלך הרבי לביתו של החסיד, ניגש אל החלון ושאלו מהו רואה? החסיד תיאר את האנשים העוברים מולו ברחוב. אחר כך הלך הרבי אל המראה ושאל מהו רואה עכשיו? החסיד אמר: את עצמי. שאל הרבי מה ההבדל בין החלון למראה? שניהם עשויים זכוכית ומדוע החלון משקף את החוץ ואילו המראה את המביט בה?

הרבי המשיך וענה: כי המראה היא זכוכית מצופה כסף והכסף חוסם את האדם לראות רק את עצמו.

אחד האתגרים הגדולים בחיים הוא ההצלחה: להגשים יעדים ועדיין להישאר בנאדם וכל שכן בנאדם מאמין. כל עוד נמצא האדם למטה, הוא מרגיש חלש ולכן פונה לקב"ה בתפילה, ואולם כשהוא מתחיל להצליח, הוא מתחיל להאמין בעצמו ולהחליף את האלוקים. נאמר זאת כך: העוני שובר את האדם, ואולם העושר מקלקל את האדם.

זוהי הרעיון שעומד מאחורי מצוות העומר: היא שיעור בצניעות והדרך לקדש את ההצלחה. להגיע סוף-סוף אל הקצירה ועדיין לזכור מאיפה באנו, מי נתן לנו את הכישורים, את האדמה וכיוון אותנו אל כל ההשגחות הפרטיות להן זכינו. לכן מיד בתחילת הקציר מניפים את העומר כאות תודה לה', ואחר כך ממשיכים לספור את הימים עד שבועות, שכן קציר התבואה נמשך בדרך כלל עד תקופת שבועות.

ברוח זו מבאר האלשיך גם את השאלה השנייה שהובאה לעיל: מדוע מתחילים להניף שעורים ואחר כך מביאים חטים? משום שהשעורים מבשילים ראשונות בשדה והחטים מאוחר יותר, ולכן מתחילים להודות לה' מיד עם קציר השעורים הראשון וממשיכים עם הקציר השני בסוף התקופה.

3. אלשיך: לפי שאין דבר מחולל ומרים לב האדם ומחטיאו כשפע רוב טוב... וכל זה יפעל לבלתי הביט אל האלוקים אשר נתנו, כי ישכחו ויאמרו: כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל ההוא. על כן אבינו שבשמים... אהבנו ומלמדנו מוסר השכל כי מעת החל חרמש בקמת השעורים, שהיא ראשית כל תבואת הארץ, טרם רום לבבנו בראותנו רוב תבואות בבית ובשדה, בא ה' ללמדם דעת כי לה' הארץ ומלואה... כי כח האדם אין, כי הכל הבל!

ברוח העיקרון הזה, ראיתי פעם הסבר לאחת הקושיות הידועות והמפורסמות בליל הסדר: נוסח ההגדה מתחיל בהזמנת האורחים לסעודת החג: "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח". זה יפה, אבל יש בעיה: היינו צריכים לומר את זה ברחוב, איפה שנמצאים העניים, ולא בתוך הבית מאחורי דלתות סגורות ונעולות...

אחת התשובות אומרת שהכוונה היא עבור בעל הבית עצמו והעניים שיושבים סביב השולחן להתארח. אנחנו מפצירים בהם להרגיש בנוח, משום שכולנו נמצאים כאן רק בזכות החסדים של הקב"ה. רק לא מזמן כולנו אכלנו "לחם עוני" במצרים ואילו לא הוציאנו הקב"ה משם, אנו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים ולכן הם לגמרי שווים ערך אלינו.

זה כמובן רעיון יפה, אבל הוא מנתק אותנו לגמרי מהתקופה הרוחנית המיוחדת בה נמצאים – יציאת מצרים מצד אחד ומתן תורה מצד שני. ולכן מוטב למצוא רעיון שמחבר את החבל בשני קצותיו ומוצא קשר עמוק בין העומר ובין יציאת מצרים ומתן תורה.

ג. זה סיפור יהודי ישן: רבי יהונתן אייבשיץ היה אחד ההוגים הבולטים לאורך הדורות. הוא כיהן שנים ארוכות כרבה של פראג וחיבר עשרות ספרים תורניים. פקחותו האדירה הייתה מפורסמת מחוץ לגבולות העיירה והוא ניהל עימותים רבים עם ראשי הדתות.

פעם קרא לו ההגמון של פראג וביקש לשמוע את דעתו בסוגיה חשובה. מה חזק יותר: הטבע או השכל? האם השכל יכול לשנות את האופי המולד או האופי המולד חזק מכל דבר אחר? רבי יהונתן אמר מיד כי הטבע חזק יותר. ההגמון הפנה את השאלה אל הכומר הנוצרי, וזה קבע להיפך: אין כל ספק כי השכל חזק יותר מהאופי.

ההגמון הכריז שלכל אחד מהצדדים ניתן חודש ימים להוכיח את צדקתו. רבי יהונתן שב לספריו וללימודיו ושכח מהוויכוח המתקרב. הנושא לא היה מספיק מעניין כמו הסוגיות התורניות שהטרידו אותו. אך הכומר לא שכח. זאת הייתה הזדמנות עבורו לנפץ את ההערכה לרב היהודי.

חלף חודש והפעמון צלצל בבית הרב. המרכבה של ההגמון המתינה בחוץ לקחת אותו אל הארמון. "אוי ווי", קרא הרב, "שכחתי לגמרי". על השולחן עמדה קופסת טבק, רבי יהונתן סגר אותה בחופזה והכניסה לכיסו. הוא לא ראה שבתוך הקופסה ישב עכבר קטן ונסגר בתוכה.

האליטה האינטלקטואלית של פראג המתינה בחצרו של ההגמון. רבי יהונתן התיישב בשורה הראשונה והמתין לבאות. הכומר נתן שריקה ולעיני הקהל נגלה מחזה מדהים. דלת האולם נפתחה וממנה נכנס חתול צועד על שתי רגליו האחוריות, על צווארו היה ענוד סרט פפיון שחור, ובשתי רגליו הקדמיות אחז מגש עם בקבוק יין וכוסות. שריקת התפעלות נשמעה מצד לצד של האולם. תראו את כוחו של השכל, כיצד הוא מסוגל לאלף את הטבע ולהפוך חתול רחוב למלצר מיומן. החתול התקדם בזהירות אל השורה הראשונה והגיש כוס לכומר, להגמון ולרב.

רבי יהונתן נעשה מתוח, הוא התאמץ לחשוב כיצד להגיב, וכדרכו של יהודי לחוץ הוא שלף את קופסת הטבק מהכיס ופתח אותה. בתוך שנייה קפץ ממנה העכבר הקטן והחל לרוץ על השולחן. ברגע שראה החתול את העכבר, הוא שכח את כל מה שלימדו אותו, פרח לו מהראש שהוא כעת מלצר מכובד, הוא העיף את המגש עם הכוסות ומיהר לרדוף אחרי העכבר. רבי יהונתן לא היה צריך להוסיף עוד מילה. המציאות הוכיחה עד כמה עצמתי כוחו של הטבע.

מה ההבדל הבסיסי בין הבהמה והאדם? מה יתרונו של נזר הבריאה על בעלי החיים? השכל שלו? הקוגניציה? זה לא מדויק, גם לבעלי החיים יש רמה מסוימת של מנת משכל והיום יודעים, למשל, שקופים יכולים ליצור תרגילי הטעיה והסוואה לכוונות האמתיות שלהם. ההבדל ברמת המשכל בין החי והאדם הוא **כמותי ולא איכותי**.

מה שעושה באמת את האדם לתכלית הבריאה הוא **השליטה במידות**. האדם הוא היצור היחיד בטבע שמסוגל להגיב בצורה מושכלת. לשלוט בדחפים ולדחות סיפוקים. הוא יכול לבעור בתאוה או בכעס אבל יכול בבחירה חופשית לומר: "לא"! הוא יכול להיות מוצף בעצלות אבל לומר לעצמו: "כן". אני אקום מהספה ואעשה את זה. אדם רע יכול להפוך להיות טוב, כופר יכול להפוך להיות מאמין, ורגזן יכול להפוך להיות סבלן. הבהמה, לעומת זאת, היא עבד של האינסטינקטים שלה. יש בעלי חיים טובי לב (דולפינים וכלבי נחיה) ויש בעלי חיים אכזריים עד השמים – אבל כולם אינם מתרוממים מעבר לעצמם. מה שהם – זה מה שיש.

חסידיים אומרים זאת כך: בעלי החיים הולכים על ארבע, עם הראש באדמה, ולכן **הם מעולם לא הרימו את הראש לשמים**, האדם הוא היצור היחיד שהולך זקוף ומסוגל להכיר במציאות שמעל לו.

כשאנחנו יוצאים ממצרים ואנחנו בתחילת עבודתנו הרוחנית, כולנו בבחינת בהמה. זאת נקודת המוצא. אנחנו אגואיסטיים, נהנתניים ועבדים של הטבע. אנחנו לא מתארים לעצמנו שאפשר גם אחרת. וכאן מתחיל המסע הגדול מחג הפסח למתן תורה – מהשעורים אל החיטים – מהבהמה אל האדם. **לזכור שאנחנו לא בהמות ולהרים ראש אל השמים**. העובדה שאנחנו רוצים משהו – לא אומרת שאנחנו חייבים לעשות אותו, וכך להיפך: העובדה שאנו מתעצלים לעשות משהו – לא אומרת שאנו לא נעשה אותו. והאמת היא שאין ברירה, זאת תכליתנו כאדם: אחרת, בשביל מה נבראנו בעלי בחירה חופשית? בעבור מה נוצרנו זקופים?

4. חגיגה טז,א: ששה דברים נאמרו בבני אדם - שלשה כמלאכי השרת ושלושה כבהמה: יש להם דעת כמלאכי השרת, מהלכים בקומה זקופה כמלאכי השרת ומספרים בלשון הקודש כמלאכי השרת. שלשה כבהמה: אוכלים ושותים כבהמה, פרים ורבים כבהמה ומוציאים רעי כבהמה

האם זה אפשרי? זה נשמע קל על הנייר, אבל האם אפשר לומר לא לפרץ של תאוה? אומר הרבי נקודה גדולה: לכן מדגישה התורה שההקרבה והספירה מתחילים **"ממחרת השבת"**. השבת מסמלת את ההיקף השלם של הטבע, כל דבר טבעי מורכב כידוע משבעה חלקים (שבעה ימים, שבע שנות שמיטה וכו'), ואולם היהודי מושרש ב**"מחרת השבת"**, האו גבוה יותר מההיקף הטבעי, ולכן יבכולתו לעשות דברים שהם לגמרי לא צפויים. אפילו לומר לא לעכבר שקופץ מולו ומעלה לו את הסעיף...

קראתי פעם דבר מרתק: אם השתתפתם במופע קרקס, ראיתם פילים ענקיים ששוקלים כמה טונות אך קשורים לשרשראות קטנות ברגליים וצועדים לפי ההוראות של המאמן. אך מדוע הם מובסים כל כך? למה הפילים אינם מעיפים את השרשראות לכל הרוחות עם הרגליים הענקיות שלהם?

ההסבר מדהים ועצוב: כשהם היו קטנים וצעירים, כבלו אותם בשרשראות הקטנות הללו אל חתיכת עץ תקועה באדמה, הם ניסו שוב ושוב להשתחרר ולא הצליחו, ומאז הם הפסיקו לנסות. הם הובסו. הם וויתרו על החרות שלהם. הם פיתחו גישה נואשת האומרת שהם נולדו להיות כבולים. ואף שבתור פילים בוגרים הם יכולים לתלוש את השרשראות – אך ההווה מנוצח בידי העבר.

ולכן מדגישה התורה שהיהודי מושרש "ממחרת השבת": כדי שלא נפסיק לנסות ולהרים את הראש לשמים, כדי שנהיה בטוחים שאנחנו יכולים לפרוץ אפילו את הגבולות של עצמנו.

ד. כאן מוסיפה החסידות נקודה עמוקה ותהומית: הרעיון העז של ספירת העומר הוא, שאת העבודה הזו צריך לעשות **לבד**, **בעצמנו**, **בלי לצפות לנסים**. ככתוב "וספרתם לכם". בחג הפסח האיר עלינו אור גדול מלמעלה, הקב"ה הכניס אותנו לטראנס רוחני אדיר של שבירת המחיצות והוציא אותנו ממצרים, אבל נסים שוברים את הטבע – אבל לא משנים אותו, נסים שוברים את הטבע, אבל לא את טבע האדם. שום דבר לא באמת השתנה באנשים היוצאים ממצרים.

הם יצאו ממצרים, אבל מצרים לא יצאה מהם. המדרש אומר את המשפט המפורסם: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, הללו מגלי עריות והללו מגלי עריות, הללו שופכי דמים והללו שופכי דמים". לאורך מאתיים שנה הם צברו תאוות, ריחות, טעמים, הגיונות, זכרונות – והנפש לא הולכת לשומקום. לא כל כך מהר משתחררים מזה. הם נשארו אנשים נמוכים שנהנים מגלידה טובה ומשאר סיפוקי הגוף (גילוי עריות), הם נותרו אנוכיים שמחפשים לעמוד במרכז (עבודה זרה) ואף מוכנים בגלל זה להרוג את הזולת (שפיכות דמים).

ספירת העומר היא **המעבר מהאלוקים לאדם**, זה גיל ההתבגרות שלנו. **אחרי שהאלוקים עשה נסים, עכשיו כל אחד צריך לעשות נסים בעצמו**. חודש ניסן היה חודש מרומם בלי תחנון, חודש סיון יהיה שוב חודש כזה בלי תחנון בחציו הראשון, אבל בתווך יש את חודש אייר המשמים והוא הדבר האמתי: לפני שמגיעים למתן תורה בו הקב"ה ימשיך לחולל נסים, עוברים תקופת ביניים בה הכוח עובר לאדם. אלו הימים שכל אחד צריך לשבת עם עצמו ולבחון את החסד, את הגבורה וכל מידות הנפש שלו, האם הן מוקדשות לקב"ה או לתאוות העולם.

ליקוטי שיחות א/266: נאמר בשיר השירים 'משכני אחרין נרוצה', שהיהודי מבקש מהקב"ה שימשוך אותו אליו, ואחר כך 'נרוצה', היהודי ירוץ אחרי הקב"ה בלי שימשכו אותו. ועוד צריך לשים לב שבהתחלה נאמר 'משכני' לשון יחיד, ואחר כך נאמר 'נרוצה' לשון רבים.

ויש לבאר שהפסוק נאמר על תקופת ספירת העומר: ביציאת מצרים היו בני ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה, 'ואת ערום ועריה', אלא רק נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה ומשך אותם משם. ואולם כיון שהגילוי הגיע מלמעלה הוא נגע רק בנפשם האלוקית, אבל הם עצמם לא היו כלים לגילוי כזה ולא פעל בהם בפנימיותם. ולכן נאמר 'משכני' בלשון יחיד, כיון שהייתה זו משיכה רק לנפשם האלוקית ולא בנפשם הבהמית. ואולם התכלית היא שהגילוי דנפש האלוקית יסחוף גם את הנפש הבהמית, שהרי האלוקית אינה צריכה תיקון ולא ירדה לעולם הזה אלא בשביל לתקן הבהמית. ולכן נאמר 'נרוצה' לשון רבים, שהעבודה לא תהיה רק מצד הנפש האלוקית אלא גם מצד הבהמית. וזהו שהקרבנות העומר הייתה מהשעורים, מאכל בהמה, משום שתכלית הספירה היא לברר נפש הבהמית.

מה זה אומר למעשה? דברנו בשנים הקודמות על כך שכל מסע מתחיל בצעד אחד. לא נוכל בספירת העומר לתקן את כל 49 חלקי האישיות, אבל כן נוכל לקחת נקודה אחת, תוספת אחת, שתאיר את יתר חלקי העבודה. זאת פקודת היום, זאת המשימה המונחת לפתחנו בימים הגדולים הללו.

נסיים בסיפור עוצמתי שסיפר הרבי מליובאוויטש, והוא מובא כאן בתוספת פרטים שמובאים בספרו של נשוא הסיפור (פרופסור גרין עמוד 222): מדינת מיניסוטה בארצות הברית נחשבת לאחד המעוזים המשכילים והליברליים ביבשת. בשנות השישים הגיע לשם שליח נמרץ בשם הרב משה פלר וניסה להחיות את החיים היהודיים במדינה. הוא נתקל בקשיים רבים וכולם מלמלו שם אחד. "פרופסור וולוול גרין". הוא המאסטר כאן, אם תצליח להגיע אליו, ייפלו בפניך המחיצות.

וולוול גרין היה מדען בעל שם בתחום האפידמיולוגיה, חקר המחלות והחיידקים, ונבחר לכהן בצוות המצומצם של נאס"א שחקר אם יש חיים על המאדים. פעלער ניסה להשיג את גרין, אבל זה היה בלתי אפשרי. הוא עבד במתקן צבאי מסווג ואיש לא היה יכול להגיע אליו. סוף-סוף נוצר ביניהם קשר טלפוני וגרין הציע תרומה של 36 דולר. אך השליח הצעיר התעקש שהוא רוצה פגישה. משהו בהתלהבות של השליח שבה את לבו של גרין והוא הזמין אותו לפגישה קצרה באותו מתקן.

הפגישה החלה בשעת אחר צהריים מאוחרת והיא נכשלה מיד. הם התקוטטו על כל נושא אפשרי, גרין הטיח בשליח שהוא לבוש כמו 'קברן', כולו בגדים שחורים, ואם הוא רוצה להצליח באמריקה, עליו לעבור לחולצה צהובה ולקצר את הזקן. פעלער ניסה להציג את דעתו, אבל זה היה שיח אבוד. בינתיים השמש ירדה ואז קרה דבר בלתי צפוי. השליח הצעיר ביקש את סליחתו של גרין, קם ממקומו, נעמד בפינה, חגר את האבנט והתפלל מנחה. גרין הביט בו בעיניים קרועות, "הלו, אתה עומד אצלי במשרד, באחד המתקנים הסודיים בארצות הברית ואתה גונב את הזמן שלי?!"

כשהוא סיים, גרין התקשה להוציא מילה מרוב כעס. פעלער התנצל: "פרופסור, אתה יודע כמה הפגישה הזו חשובה לי, כמה חיכיתי והתכוננתי לה, אבל מה שעשיתי עכשיו, חשוב לי אפילו יותר". הם נפרדו אפילו בלי לחיצת יד מנומסת. חלפו כמה ימים, גרין לא היה יכול להירגע ממה שעבר עליו, עד שהוא הבין שלראשונה בחייו הוא פגש יצור בעל משמעות. הוא ואשתו היו חברים באותה תקופה במועדון של קריאת סיפורים יהודיים, והם קראו על היהודים בפרעות ת"ח ות"ט שקפצו לאש ומסרו את הנפש כדי שלא להמיר את דתם. הוא פנה לאשתו ואמר לה כך: "את זוכרת שקראנו את הסיפור ואמרנו לעצמנו כי היום אין יהודים כאלו שמוכנים להפסיד דולר בשביל האמונה. ובכן, פגשתי בחור ששייך לחברה ההם. הוא מוכן לקפוץ לאש. עובדה, הוא נעמד אצלי במשרד והתפלל מנחה..."

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**